نگاه هفته

«شِل» در راه ایران

سعیده شفیعی
پژوهشگر اقتصادی

● در روزهای آغازین هفته گذشته، قیمت نفت به دنبال تصمیم اوپک برای کاهش تولید افزایش ۱۹درصدی را نسبت به روز توافق تجربه کرد و شاخص برنت به ۵۵ دلار در هر بشکه رسید، اما در روزهای پایانی هفته افزایش تردیدها درباره اجرای توافق اوپک سبب کاهش قیمت‌ها تا سطح ۵۱ دلار شد. به نظر می‌رسد با توجه به نشست امروز اعضای اوپک با تولیدکنندگان غیراوپک درباره هماهنگی بر سر کاهش تولید، بازار به نتیجه این جلسه چشم دوخته است.

۳ شاخص اصلی قیمت نفت

قیمت نفت «برنت دریای شمال» (Brent) در نخستین ساعات روز جمعه نهم دسامبر ۵۴ دلار معامله شد که نسبت به هفته قبل، ۵۳ سنت افزایش یافته است. شاخص «نفت وست‌تگزاس اینترمدیت» (WTI) نیز در همین زمان ۵۱ دلار و ۱۳ سنت معامله شد که این شاخص نیز نسبت به پایان هفته قبل، ۴۹ سنت رشد نشان می‌دهد. همچنین بنا بر گزارش دبیرخانه اوپک، قیمت سبد نفتی این سازمان (OPEC Reference Basket Price) در پایان روز پنجشنبه هشتم دسامبر به ۵۰ دلار و ۹۸ سنت رسید که نسبت به روز مشابه هفته گذشته، یک دلار و ۳۳ سنت بالاتر است.

نشست اوپک و غیراوپک

بنا بر گزارش‌ها، کشورهای تولیدکننده نفت عضو اوپک و غیراوپک امروز در وین برای توافق بر سر جزئیات کاهش تولید دیدار خواهند کرد. مهم‌ترین تولیدکننده غیراوپک روسیه است که همراهی آن می‌تواند بر قیمت‌ها اثر بیشتری داشته باشد. خبرگزاری رویترز گزارش داده است وزیر انرژی آذربایجان قرار است پیشنهادهای جدیدی را برای کاهش تولید نفت ارائه کند. اوپک امید دارد کشورهای غیراوپک با کاهش تولید به میزان ۶۰۰ هزار بشکه در روز با توافق اعضای این سازمان در راستای کاهش تولید همراهی کنند. روسیه نیز اعلام کرده است تولید خود را تا حدود ۳۰۰ هزار بشکه در روز کاهش خواهد داد.

ادامه در صفحه ۷

اطهاری از ۲ خطای عجیب وزارت مسکن در نهایی‌کردن طرح مسکن اجتماعی خبر داد

فرصتی برای خطای تازه نیست

شرق: می‌گویند قرار است هفته آینده موضوع «مسکن اجتماعی» نهایی و به هیأت دولت ارسال شود. قیمت آن هم هرچه باشد، پرداخت می‌شود حتی اگر «همه بودجه‌ها صرف تکمیل این طرح شود». می‌گویند ۲۰۰ هزار مسکن اجتماعی ساخته می‌شود و مجری‌اش هم بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است. می‌گویند هدف، چهار دهک پایین جامعه است و اولویت با اتمام طرح‌های باقی‌مانده از مسکن مهر. اینها را معاون امور مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی توضیح داده و گفته هدف این است که اول بخش دولتی تعهد خود را نشان دهد و ملزم خواهد شد در دو سال برنامه خود را برای هر ساختمان به تصویب برساند و در پنج سال آن را اجرائی کند.

مسکن مهر، مسکن اجتماعی نیست

«مسکن مهر به‌هیچ‌روی مسکن اجتماعی نیست». این را کمال اطهاری، کارشناس حوزه مسکن، به «شرق» می‌گوید. او توضیح می‌دهد: از مدتی پیش که سخن از مسکن اجتماعی به میان آمد، آوازه‌ای درافتاد که مسکن اجتماعی ورژن پیشرفته مسکن مهر است. اطهاری تأکید می‌کند: نکته اینجاست که چون مسکن مهر یکی از طرح‌های دولت است، مسئولیتش هم بر گرده دولت‌هاست و هیچ دولتی از آن رهایی ندارد، اما واقعیت این است که این طرح به‌هیچ‌عنوان نمی‌تواند در قالب مسکن اجتماعی مطرح شود. مسکن اجتماعی باید یک پایگاه اجتماعی برای آنهایی شود که درگیر فقر هستند؛ اما به‌روشنی دیده می‌شود که تنها ۱۰ درصد از آنهایی که در سکونتگاه‌های غیررسمی زندگی می‌کردند، در طرح مسکن مهر ثبت‌نام کردند. بخش بزرگی از همان‌ها هم به‌سرعت انصراف دادند. بااین‌اوصاف روشن است که مسکن مهر، به‌هیچ‌وجه، نماینده مسکن فقرا نبود.

مسکن مهر، محل آسیب‌های اجتماعی

به گفته این کارشناس مسکن، واقعیت این است که بخش‌هایی از مسکن مهر که در شهرهای جدید ساخته شد، محلی برای آسیب‌های اجتماعی شد؛ آسیب‌هایی به‌مراتب شدیدتر از دیگر مساکن غیررسمی؛ چراکه در این مسکن‌های غیررسمی، حداقل نوعی سرمایه اجتماعی پیشینی وجود دارد، اما در مسکن‌های مهر به‌نوعی کلونی‌های جدیدی شکل گرفته است که آثاری بسیار مخرب برای جامعه دارد. اینها بسیار شتاب‌زده دور هم جمع شدند. دقت کنید که مسکن مهر، خودش به‌تنهایی به حاشیه‌نشینی کمک کرد و شهرهایی بدون مراکز مناسب آموزشی و بهداشتی را شکل داد. در این مسکن‌های مهر، تله‌های فضایی فقر شکل گرفته و شکستن این تله‌ها غیرممکن به نظر می‌رسد. اطهاری تأکید می‌کند: تله فضایی فقر، محیط مسمومی برای بشر می‌سازد و آسیب‌های اجتماعی در آن بازتولید می‌شود. دولت و مجلس پیش، این طرح را طراحی و اجرا کرد و همه اصرارش برای اتمام این طرح ثروتی بود که قرار بود به پیمانکاران این طرح‌ها برسد.

۲ خطای آقای معاون وزیر

اطهاری به اظهارنظر معاون وزیر مسکن، یعنی «صرف بودجه‌ها برای تکمیل این طرح» اشاره می‌کند و می‌گوید دو خطای بزرگ در این اظهارنظر وجود دارد. او توضیح می‌دهد: نخستین خطا این است که موفق‌شدن در موضوع مسکن اجتماعی، مقدم بر هر چیزی، نیازمند «نهادسازی» است. اشکال چنین اظهارنظری در مهندسی‌بودن آن است؛ این دیدگاه گمان می‌کند باید برای هرکاری اول منابع و بودجه تعریف کرد. او نمی‌داند نهادسازی مقدم بر هرکاری است. برای نمونه در برزیل زمانی که سخن از مسکن اجتماعی شد، حدود دو تا سه سال تنها صرف ساخت نهادهای پایه‌ای شد. اطهاری در توضیح سخنش می‌گوید: باید شهرداری‌ها آماده این موضوع شوند؛ بانک‌ها و صندوق‌های پس‌انداز و وام‌دهی در نظام بانکی شکل گیرد و... . به گمان من به هیچ‌روی نباید چنین فعالیت‌هایی به نهادهای مرکزی مانند بنیاد مسکن سپرده شود؛ این خطایی تاریخی است که دوباره در حال تکرار شدن است. یک نهاد مرکزی هم متولی ساخت می‌شود، هم متولی وام‌دهی و هم... .

دومین خطا

اطهاری در توضیح دومین خطای اظهارنظر وزیر می‌گوید: بودجه‌ای که برای تکمیل مسکن مهر نیاز است، بسیار بیشتر از میزانی است که تاکنون هزینه شده؛ درست است که دولت ناچار شده درنهایت این طرح را به سرانجام برساند، اما نباید به هر قیمتی این کار را انجام دهد. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، این طرح به پیش‌ساخت‌هایی نیاز دارد. مسکن مهر طرحی میان‌مدت است و زمانی که از دو سال برای سرانجام آن سخن گفته می‌شود، احتمالا منظور این است که فقط ساختمان‌ها در این دو سال ساخته شوند.

فرصت بیشتری نداریم

اطهاری ادامه می‌دهد: اگر سازوکار مسکن اجتماعی دقیق و به درستی تکمیل نشود، تله فضایی فقر بسیار شکننده و نگران‌کننده شکل می‌گیرد. به گمان من این دو خطا در مجموع بسیار عجیب است و نشان می‌دهد این دولت از رفتارهای پیشینیان عبرت نگرفته و تنها می‌خواهند ادعاهایشان را در سطح پیش ببرند. واقعیت این است که اقتصاد و جامعه ایران دیگر فرصتی برای خطای جدید ندارد.

معاون وزیر چه گفت

حامد مظاهریان، معاون امور مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی، در حاشیه همایش بین‌المللی شکوفایی شهری، زنان و اهداف توسعه پایدار در جمع خبرنگاران گفت: در طرح جامع مسکن، هدف اصلی این است که ساختمان یک کالای مصرفی باشد نه سرمایه‌ای و تا سال ۱۴۰۴ هم این روند ادامه پیدا کند. مظاهریان گفت: امیدواریم با پیش‌رونقی که امسال شاهد بودیم، بتوانیم تا سال ۱۴۰۴ به پایداری قابل‌قبولی در بخش مسکن برسیم.

مظاهریان گفت: مسکن اجتماعی در واقع هر نوع اقدامی است که دولت برای تأمین مصرف مسکن اقشار پایین‌دست جامعه می‌کند و از اول پیروزی انقلاب این موضوع در قالب تقسیم زمین انجام شد و سپس با عنوان اجاره به شرط تملیک و به‌تازگی به عنوان مسکن مهر اجرائی شد که همه اینها در قالب مسکن اجتماعی است. او با اشاره به اینکه در دولت یازدهم هدف اصلی این است که طرح مسکن مهر که ناتمام مانده، تکمیل شود، حتی اگر همه بودجه‌ها صرف تکمیل این طرح شود، افزود: هفته آینده موضوع مسکن اجتماعی، نهایی و به هیأت دولت ارسال می‌شود. معاون مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی اضافه کرد: این موضوع مبنی بر ساخت ۲۰۰ هزار مسکن اجتماعی است که شامل ودیعه، اجاره و آمار ساخت مسکن می‌شود که بنیاد مسکن انقلاب اسلامی مجری آن است تا به دهک‌های پایین جامعه تحویل داده شود. مظاهریان گفت: همه این اقدامات برای دهک‌های یک تا چهار جامعه است که در قالب مسکن اجتماعی نام‌گذاری شده است اما اولویت اصلی و اول ما این است که طرح‌های ناتمام مسکن مهر به پایان برسد. او ادامه داد: براساس ماده ۱۸ قانون اصلاح انرژی، تدوین آیین‌نامه‌ای در اختیار وزارت راه و شهرسازی قرار دارد که مراحل نهایی خود را می‌گذراند و پیش‌بینی شده است همه ساختمان‌های کشور برچسب انرژی بگیرند تا افرادی که می‌خواهند خانه بخرند یا در آن سکونت کنند، بدانند این ساختمان از نظر مصرف انرژی چه وضعی دارد. مظاهریان افزود: هدف این است که اول بخش دولتی تعهد خود را نشان دهد و ملزم خواهد شد در دو سال برنامه خود را برای هر ساختمان به تصویب برساند و در پنج سال آن را اجرائی کند. معاون وزیر مسکن ادامه داد: اگر چنین نشد، مقدار هزینه انرژی دو برابر محاسبه خواهد شد که می‌تواند ابزار مناسبی باشد و دولت به عنوان نماینده مردم باید از خودش شروع کند و میزان مصرف انرژی را در ساختمان‌های دولتی کاهش دهد. مظاهریان افزود: ساختمان‌های درحال‌ساخت هم براساس قانون مبحث ۱۹ مقررات ملی که ناظر بر کاهش مصرف انرژی است، ملزم هستند آن را اجرا کنند که در این بخش شهرداری‌ها موظف‌اند برای ساختمان‌هایی که این مقررات را رعایت نمی‌کنند، پایان کار صادر نکنند. او گفت: در ساختمان‌های موجود هم در حال بررسی هستیم که در این ساختمان‌ها در زمان خرید و فروش با استفاده از ابزارهایی که امکان‌پذیر است، مانند استفاده از شیشه دوجداره، داشتن سقف عایق حرارتی و اصلاح موتورخانه، خریدار حق تحویل ساختمانی با مصرف بهینه انرژی داشته باشد. معاون وزیر راه و شهرسازی افزود: همه این فرایند در قالب برچسب انرژی که میزان مصرف انرژی در آن مشخص می‌شود، در رتبه‌های A,B, C, D, E, F, G رده‌بندی خواهد شد. مظاهریان درباره رشد قیمت مسکن نیز گفت: آمارها از ابتدای امسال رشد قرارداد خرید و رشد قیمت مسکن را نشان می‌دهد که البته زیر قیمت تورم است و وقتی در هشت‌ماهه گذشته این روند رو به رشد بود، در حقیقت اجماع کارشناسان این است که بخش مسکن در آستانه خروج از رکود است. او افزود: سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ شاهد افزایش لگام‌گسیخته قیمت‌ها بودیم که به‌هیچ‌وجه دیگر آن را دنبال نمی‌کنیم و هدف این نیست که رونق به معنای افزایش شدید قیمت باشد و مردم هم تلاش کنند دارایی‌ها را به ملک ساختمانی تبدیل کنند. مظاهریان با اشاره به اینکه در سه سال گذشته به مسکن به عنوان کالای مصرفی نگاه می‌شود، گفت: اگر فردی در سه سال گذشته ساختمانی را با هدف کالای سرمایه‌ای خریده، ضرر کرده است چون بازارهای موازی، سود بیشتری نصیب سرمایه‌گذار می‌کند.

اقتصاد سبز (بخش اول)

نقش سرمایه‌گذاری خارجی در توسعه زنجیره عرضه کشاورزی

فاطمه پاسبان
کارشناس کشاورزی

● ساماندهی و توسعه زنجیره عرضه محصولات کشاورزی (Supply Chain) یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین اقدامات برای حصول به توسعه پایدار و اقتصاد سبز است. اندیشمندان توسعه پایدار تأکید بر توسعه زنجیره عرضه داشته و ازاین‌رو در تمامی کشورهای جهان، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران از ابزارهای مختلف سیاستی برای ایجاد بستر مناسب برای گفتمان سازنده میان بازیگران زنجیره عرضه، قانونمندسازی آن و حمایت از افزایش کارایی، بهره‌وری، سودآوری، امنیت غذایی و پایداری توسعه بخش کشاورزی بهره می‌گیرند. در این میان برای رسیدن به این هدف غایی نیاز به سرمایه و سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌های فیزیکی، فنی، فناوری و اقتصادی موردنیاز زنجیره عرضه است. در بسیاری از کشورهای جهان بخشی از تأمین سرمایه موردنیاز زنجیره عرضه محصولات کشاورزی از طریق سرمایه‌گذاری خارجی صورت می‌گیرد. مثلا می‌توان به تجربه قزاقستان اشاره کرد. بررسی تجارب کشورهای مختلف درباره چگونگی انتخاب کسب‌وکارها برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و چگونگی تشویق و جذب آن می‌تواند برای کشور ایران که نیاز به سرمایه‌گذاری به‌منظور توسعه پایدار بخش کشاورزی دارد، مورد استفاده قرار گیرد. کشور قزاقستان در دهه گذشته رشد بالای تولید ناخالص داخلی را تجربه کرده است که این رشد بیشتر تحت‌تأثیر عملکرد بخش منابع طبیعی و فعالیت‌های مرتبط با آن و سرمایه‌گذاری متمرکز در صنایع معدنی و هیدروکربنی بوده است. این در حالی است که جریان ورودی سرمایه‌گذاری خارجی مستقیم (FDI) به قزاقستان درخورتوجه بوده و رشد فزاینده‌ای داشته است؛ به‌طوری که در سال ۲۰۱۱ میزان آن در حدود ۱۹.۹ میلیارد دلار بوده و در دوره ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۱ در حدود ۲۰ درصد رشد سالانه داشته است. این جریان ورودی بالای سرمایه‌گذاری در کشور قزاقستان به دلیل شرایط کشور قزاقستان و نوع نگاه و نگرش دولتمردان این کشور به موضوع سرمایه‌گذاری خارجی بوده است.

ادامه در صفحه ۱۴